

ČR A SPOLEČNÁ EVROPSKÁ MĚNA

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

T A
Č R

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

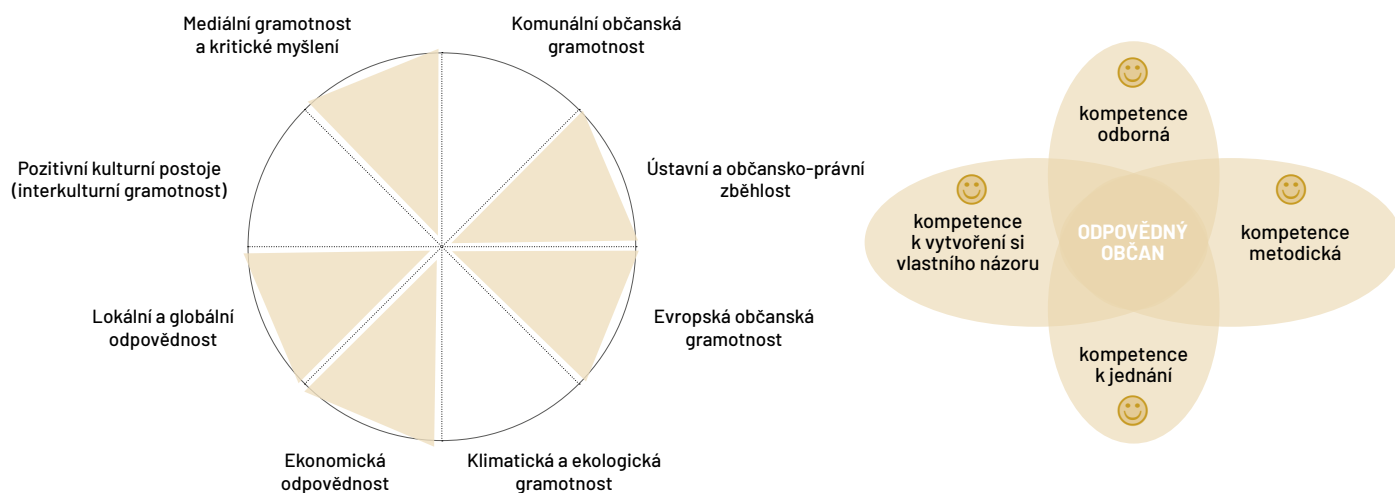
www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU ČR A SPOLEČNÁ EVROPSKÁ MĚNA

Téma	Společná evropská měna
RVP G	<p>Občanský a společenskovední základ MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT</p> <ul style="list-style-type: none"> » objasní důvody evropské integrace, posoudí její význam pro vývoj Evropy » rozlišuje funkce orgánů EU a uvede příklady jejich činnosti » posoudí vliv začlenění států do Evropské unie na každodenní život občanů <p>Dějepis MODERNÍ DOBA II – SOUDOBÉ DĚJINY</p> <ul style="list-style-type: none"> » zná základní instituce sjednocující se Evropy, jejich úlohu a fungování » popíše mechanismy a prostředky postupného sjednocování Evropy na demokratických principech <p>Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <ul style="list-style-type: none"> » vytvoří si na základě osvojených informací vlastní názor, umí ho vyjádřit a obhajovat ho argumentací v diskusích o politických, ekonomických a sociálních problémech v kontextu s evropskými a globálními vývojovými tendencemi; <p>Učivo v tematickém okruhu: ŽIJEME V EVROPE</p> <ul style="list-style-type: none"> » politické aspekty postavení českých zemí v Evropě a ve světě: podstatné vývojové mezníky » ekonomický vývoj českých zemí v evropském a světovém kontextu: zásadní transformační procesy » vztahy ČR se sousedními zeměmi a spolupráce s nimi <p>Učivo v tematickém okruhu: GLOBALIZAČNÍ A ROZVOJOVÉ PROCESY</p> <ul style="list-style-type: none"> » geografické vnímání globalizace: vývojové procesy a změny uskutečňující se v určitém prostoru a čase; projevuje se rozvojem techniky, rostoucí dynamikou v pohybu informací, kapitálu, zboží, spotřeby a lidí ve společenském prostředí, zvyšováním inovací, intenzity a rychlosti hospodářských a sociálních vazeb, výměn a činností, které stále více překračují tradiční politické, ekonomické, kulturní a geografické hranice, a také zvyšováním vzájemné závislosti » perspektivy společenského rozvoje v kontextu globalizačních procesů: aspekty, dimenze a měřítka společenského rozvoje, kladné a záporné projevy a tendence
RVP SOV	<p>VO Společenskovední vzdělávání / Občanský vzdělávací základ</p> <ul style="list-style-type: none"> » Popíše, proč existuje EU a jaké povinnosti a výhody z členství v EU plynou našim občanům; charakterizuje soudobé cíle EU a posoudí její politiku (učivo: ČR a evropská integrace)
Klíčová slova	Evropská měna; ekonomická integrace; výhody a nevýhody eura
Cíl vyučovací jednotky	Porozumět výhodám a nevýhodám vstupu ČR do eurozóny (pomocť vytvořit si vlastní názor)
Pracovní materiály, pomůcky	Pracovní list, internet
Způsob práce	Čtení textů a grafů s porozuměním, diskuse
Organizační forma práce	Individuální, frontální, skupinová
Časová dotace	2–3 h

Zdroj: Doslovně převzato (a částečně upraveno) z: Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>) a Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>).

Které občanské kompetence lekce rozvíjí?

Zdroj: LESŇÁK, Slavomír, a kol. *Rozvíjení personální, sociální a občanské kompetence učitelů, studentů a žáků*. Brno: Masarykova univerzita, 2020, s. 46.

Zdroj: ŠTĚRBA, Radim, a kol. *Kompetence pro odpovědné občanství. Příspěvek do diskuze o revizi rámcových vzdělávacích programů*. Praha: Nakladatelství Jolna, 2018, s. 7. Diagram autoři převzali od rakouských autorů: KRAMMER, Reinhard, a kol. *Kompetenzorientierte Politische Bildung*. Innsbruck, Bozen, Wien: Studien-Verl., 2008, s. 6.

Odborná kompetence: které výstupy odborné kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

objasňuje odborné termíny a konstruktivně a kriticky je vysvětluje

dokáže nakládat s pojmy a s nimi souvisejícími koncepty

Metodická kompetence: které výstupy metodické kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

rozpozná a staví se kriticky k analýzám dat daných problémů a k použitým kritériím vyhodnocování

čelí protichůdným názorům a stanoviskům, eventuálně se dokáže na základě argumentů těmto názorům vzepřít

Kompetence k vytvoření si vlastního názoru: které výstupy kompetence k vytvoření si vlastního názoru PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

ověřuje informace, na nichž zakládá vlastní názory, jestli jsou kvalitativně a kvantitativně dostačující a relevantní

prozkoumává předložené názory

uvědomuje si důsledky vlastních politických rozhodnutí a názorů

Kompetence k jednání: které výstupy kompetence jednání PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

vyjadřuje a veřejně hájí vlastní názory, hodnoty a zájmy

akceptuje kompromisy

Zdroj: Doslovně převzato z: ŠTĚRBA, Radim, a kol., 2018, s. 8–10.

» Doporučený průběh lekce:

PL je rozdělený na **úvod**, specifické tematické části/**sekce** a závěrečný **slovník** pojmů:

Sekce A – Debata o přijetí eura v ČR

Sekce B – Euro jako klíčový projekt evropské integrace: silné a slabé stránky

Sekce C – Konvergenční kritéria

Každá část je vhodná pro 1 vyučovací hodinu (i s úvodem mimo části o krátké historii eura a euromincích), celkově je PL připraven na **3 vyučovací hodiny**.

V případě časové nouze je možné kombinovat i jednotlivé aktivity z částí PL, např. tímto způsobem: **1 vyučovací hodina**

Úvod PL: krátká historie eura a rozeznávání euromincí (5-10 min);

A 1a) Argumenty PRO a PROTI přijetí eura ČR (analýza dvou volebních programů)(5-7 min);

B 2a) Problémy eurozóny (doplňovačka textu)(3-5min);

C 1a) Parametry konvergenčních kritérií (doplňovačka čísel – kritérií – internet)(10 min);

C 2a) Vyhledávání dat o ekonomické kondici ČR pomocí Eurostatu (10 min);

C 2b) Zhodnocení, jestli by měla ČR vstoupit do eurozóny (10 min).

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
Úvodní část	10-15	Frontální výuka / brainstorming a práce s textem	Evokace / uvědomění	Pracovní list začíná úvodním uvedením do tématu textem o stručné historii eura. Text je možné napojit na úvodní brainstorming: co víme o euru? Žáci na tabuli zaznačí jejich dosavadní znalosti (např. které země a kdy přijaly euro?), v textu následně budou hledat nové informace, případně ty z tabule můžou ověřit. Alternativou může být individuální zodpovězení otázky: co už vím o euru: samostatně zaznačení svých vědomostí a prekonceptů do tabulky do sešitu (levá strana) a do pravé strany tabulky vepsat nově získané informace.	PL, tabule, sešit
			Evokace / uvědomění	<p><i>Úkol úvodní části: přiřazování euromincí</i></p> <p>Žáci se obeznámují s měnou euro, přiřazují 5 euromincí s různými znaky ke správným státům eurozóny. Po přiřazení je možné rozvíjet diskusi o tom, proč a jak se vybírají symboly jednotlivých států na euromince, případně mohou žáci odpovědět na otázku, jaký symbol by mohl být vhodný pro české euromince a proč. Alternativou využití pracovního listu je i možné využití reálných euromincí.</p> <p>Pořadí těchto dvou úvodních aktivit je možné samozřejmě i vyměnit – dle preferencí učitele.</p>	PL (případně skutečné mince)

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
A	15-27	Samostatná práce / práce ve dvojicích / čtení s porozuměním / práce s textem / práce s internetem / diskuse	Uvědomění	<p>Debata o přijetí eura v ČR</p> <p><i>Měla by ČR přijmout euro?</i></p> <p>V první části sekce je k dispozici text, který poskytuje odpověď na otázku, zda se ČR při vstupu do EU zavázala přijmout euro, jinými slovy: zda ČR může nebo musí přijmout euro. Žáci mohou pracovat dvěma způsoby: nejdříve si tipnout odpověď na otázku (využijí předchozích znalostí) a pak odpověď ověřit v textu, nebo odpovídat až na základě přečtení a porozumění textu.</p>	PL
	5+		Uvědomění	<p><i>Argumenty pro a proti přijetí eura v České republice</i></p> <p>a) Žáci si individuálně přečtou úryvky z volebních programů, identifikují vypsané argumenty v tabulce jako PRO nebo PROTI přijetí eura, následně si zkontrolují výsledky ve dvojicích, skupinách, nebo společně celá třída.</p>	PL
	5-7		Uvědomění / reflexe	<p>b) Následně vyzvete žáky, aby si na základě vlastních zkušeností nachystali (prezentovali) další argumenty PRO a PROTI, které zaznamenali ve veřejném prostoru (pomocť si můžou i specializovanými internetovými stránkami). Po přípravné fázi si argumenty postupně navzájem prezentují. Aktivitu je možné i rozdělit: na okamžitou prezentaci argumentů, na které si žáci vzpomenou, a následně individuální či skupinové vyhledávání na přiložených stránkách.</p>	PL, internet
B	26-42	Samostatná práce / práce ve dvojicích / čtení s porozuměním / práce s textem / diskuse	Uvědomění	<p>Euro jako klíčový projekt evropské integrace: silné a slabé stránky</p> <p>1. <i>Euro je silný ekonomický, ale i politický projekt</i></p> <p>a) Žáci si individuálně přečtou text o evropské integraci a pokusí se v textu najít 5 slov, které do něho nepatří (věty s těmito slovy nedávají v kontextu měnové integrace smysl). Žáci si slova vyznačí a pokusí se je nahradit vhodnými z výběru v zadání. Následně si odpovědi ve dvojicích zkontrolují, nejasnosti prodiskutují.</p> <p>(Aktivita obsahuje neodborná slova mimo téma, aby bylo možné téma pro žáky odlehčit, mírný šum a smích ve třídě je přirozený, mohl by přispět k udržení pozitivní nálady i při náročném tématu.)</p>	PL, internet
	3-5		Uvědomění / reflexe	<p>2. <i>Příliš ambiciózní projekt? Počátky eura předběhly ekonomickou realitu.</i></p> <p>a) Žáci se samostatně seznamují s problémy uvnitř eurozóny – pracují s textem (čtou a doplňují vhodná slova z výběru, následně si je ve dvojicích nebo společně ve třídě zkontrolují, nejasnosti prodiskutují).</p> <p>S žáky můžeme rozvíjet diskuzi, jak by bylo možné zabránit Achillově patě eurozóny, o tom, co ví o dluhových problémech Řecka apod.</p>	PL

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
B	5-7		Uvědomění / reflexe	3. <i>Eurozóna jako neoptimální měnová oblast</i> a) Na základě textu žáci ve dvojicích nebo skupinách identifikují správnou odpověď na otázku týkající se textu – určí pravdivý výrok, který správně shrnuje obsah textu. Následně můžeme rozvíjet se žáky diskuzi o tom, proč je dobré, že státy neručí za dluhy jiných států v eurozóně.	PL
	5-10		Uvědomění / reflexe	4. <i>Krise vždy neubírá, někdy i posiluje</i> a) Žáci pracují s pomocí internetu: do vyhledávače vloží klíčová slova „Eurostat Real GDP per capita“, následně na stránce Eurostatu samostatně nebo ve dvojicích vyhledají HDP na osobu států v eurozóně a na základě těchto dat identifikují 3 nejsilnější a 3 nejslabší státy. Údaje zapíší do tabulky. Odpovědi si následně žáci ve třídě společně porovnají. V případě potřeby je vhodné žáky nasměrovat na internetové překladače. Je vhodné žákům osvěžit paměť, co ukazatel HDP/osoba znamená. Dobrou cestou může být využití dobrovolných odpovědí žáků, kteří ukazatel definují sami (nebo s pomocí internetu) a odpovědi jen korigovat, práce bude dynamičtější.	PL, internet
	10-15		Uvědomění / reflexe	Aktivitu na závěr můžeme uzavřít diskuzí nad otázkami: co je v tabulce překvapilo, jestli u některých států předpokládali jiné údaje apod. b) Postupujeme podobně jak v předcházející aktivitě: do vyhledávače tentokrát zadají žáci „Eurostat General government gross debt“, „eurostat“. Žáci dohledávají data, která jim napoví, jak se zvyšoval veřejný dluh jednotlivých států EU během covidové pandemie – doplní data za rok 2020 a následně je srovnají s předcházejícím rokem. Na základě užití těchto dat žáky navedeme na diskuzi o stabilitě eurozóny (Kdo a jak v EU nadále plní tzv. Pakt stability a růstu? Bude euro nadále stabilní, když některé státy eurozóny výrazně navýšily svůj veřejný dluh? Jak změnila covidová pandemie ekonomiku států, které se chystají přijmout euro? apod.).	PL, internet
C	35-100	Samostatná práce / práce ve dvojicích / práce s textem / diskuse / frontální/skupinová výuka	Uvědomění	Jaká kritéria musí splnit země, která chce přijmout euro? 1. <i>Tzv. konvergenční kritéria</i> Část C začíná úvodním textem vysvětlujícím tzv. konvergenční kritéria, žáky můžeme motivovat k přečtení textu otázkami (a následnou diskuzí): Kdy jsou státy ekonomicky připravené přijmout euro? Proč můžeme považovat tzv. konvergenční kritéria za pojistku pro „klub“ eurozóny i pro státy samotné?	PL
	5		Uvědomění	a) Aktivita žáky detailněji obeznamuje s konvergenčními kritérii, v tabulce jsou jednotlivé parametry definovány, chybí v ní ale číselné údaje. Žáci se je mohou nejdřív pokusit doplnit sami na základě uvedeného výběru v záhlaví aktivity a následně ověřit správnost pomocí internetu (jedná se o údaje, se kterými se často operuje v televizních diskuzích nebo v článcích v novinách, je proto dost možné, že se	PL, internet
	10		Uvědomění		

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
C	10		Uvědomění	<p>s nimi už dříve setkali), nebo můžou rovnou použít internet. V případě práce dvojic žáků může být práce efektivnější (každý se s některými údaji setkal, a tak může druhému vysvětlit podstatu kritéria, jde o vhodný a nenásilný způsob vzájemného vrstevnického učení, peer-teaching. Tato metoda umožňuje zažít úspěch těm, kteří sami sledují ekonomické a politické zprávy, i když ve škole jinak nemusí vynikat).</p> <p>Aktivitu je vhodné ukončit společným (celotřídním) ověřením výsledků a porozumění jednotlivých kritérií.</p> <p>2. Jak naplňuje tato kritéria Česká republika v posledních letech?</p> <p>a) Žáci samostatně nebo ve dvojicích vyhledávají data s pomocí internetu. Vyhledávají roční schodek rozpočtu ČR a celkový dluh ČR (oboje jsou relativní údaje, vyjádřeno jako % HDP). Zjišťují tak, jak je ČR teoreticky připravena vstoupit do eurozóny i jaká je její ekonomická kondice. Do vyhledávače zadají hesla: „general government deficit/surplus“ (pro roční schodek rozpočtu) a „general government gross debt“ (pro celkový veřejný dluh). Některé kolonky jsou v tabulce již předvyplněny – můžou žákům napomoci v orientaci v tabulkách Eurostatu (jistota, že čerpají ze správných statistik).</p>	PL, internet
	10-20		Reflexe	<p>b) Po doplnění dat v tabulce aktivity a) nastal čas k vyhodnocení ekonomické kondice ČR a její připravenosti přijetí eura. Žáky můžeme vyzvat k jednoduchému hlasování (např. kdo si myslí, že je/není ČR připravená přijmout euro), následně vyzveme zástupce obou skupin, aby prezentovali své závěry.</p>	PL
	(45)		(Reflexe)	<p>(Návrh hodinové třídní debaty:</p> <p>Jelikož nyní známe data o ekonomické připravenosti Česka přijmout euro, můžeme konečně rozvinout relativně kvalifikovanou třídní diskusi, jestli by ČR skutečně do eurozóny vstoupit měla. Žáky na základě názorové příslušnosti nebo losu rozdělíme na dvě skupiny, které nejdříve dostanou čas na přípravu hlavních argumentů (je vhodné využívat data z pracovního listu), následně každá skupina své stanovisko prezentuje a zdůvodňuje (nejdříve jedna, poté druhá). Po oboustranné prezentaci následují střídavé dotazy jednotlivých stran a argumentačně čisté odpovědi bez zbytečných emocí či argumentačních faulů – z tohoto důvodu je možné stanovit ze studentů i tzv. strážce korektní diskuze, napomoci jim můžou např. weby www.bez-faulu.net nebo https://manipulatori.cz/argumentacni-fauly/.</p> <p>Studenti, kteří změnili svůj názor, mohou fyzicky opustit svůj původní tábor a přidat se k novému.</p> <p>Debatu je možné připravit i předem jako domácí úkol, doma se připraví i strážcové korektnosti, kteří před samotnou debatou v krátkosti vysvětlí co je a co není považováno za korektní argument. Strážcové můžou působit i jako moderátoři debaty.</p>	PL

Správné odpovědi:

Klíč k pracovnímu listu

Úvod: Krátká historie eura

Úkol. Zatímco eurobankovky mají stejnou vizuální podobu bez národní specifikace, mince se liší. Lícová strana je vždy stejná, motiv na rubu mince se však liší v závislosti na zemi, kde byla vydána. Pokuste se přiřadit následující rubové strany euromincí k „zemím původu“.

Francie: Na francouzské jednoeurové minci je zobrazen strom v šestiúhelníku a francouzské motto *Liberté, Égalité, Fraternité* (Svoboda, rovnost, bratrství).

Itálie: Na italské jednoeurové minci je vyobrazen motiv od Leonarda da Vinciho zobrazující lidské proporce.

Německo: Na německé jednoeurové minci je vyobrazena německá spolková orlice, symbol státu.

Rakousko: Na rakouské jednoeurové minci je vyobrazen slavný rakouský rodák, hudební skladatel W. A. Mozart.

Slovensko: Na slovenské jednoeurové minci je vyobrazen dvojitý kříž na trojvrší (Tatra, Mátra, Fatra).

Sekce A – debata o přijetí eura v ČR

Úkol 1a) Na základě přečteného textu rozhodněte, zda platí následující tvrzení:

Česká republika může přijmout euro pouze poté, co to občané schválí v referendu. (NE)

VYSVĚTLENÍ: Uvedený výrok neplatí. Z textu „Můžeme, nebo musíme přijmout euro?“ totiž vyplývá, že přijetí eura je mezinárodní závazek, který učinila Česká republika podpisem přístupové smlouvy k EU. Uspořádání referenda je tak právně nesmyslné, neboť jakýkoliv jeho výsledek by neměl vliv na povinnost ČR euro přijmout.

Úkol 2a) Přečtěte si dva úryvky z volebních programů stran kandidujících ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2021. První z nich je z programu strany Svoboda a přímá demokracie, druhý je z programu volební koalice Piráti a Starostové. Do přiložené tabulky vypište použité argumenty PRO A PROTI zavedení eura.

Argumenty PRO zavedení eura	Argumenty PROTI zavedení eura
Zafixování kurzu koruny vůči euru sníží transakční náklady pro stát i podnikatele.	Samostatná měna je symbolem státu.
Česká ekonomika je silně exportní a je provázaná obchodně s eurozónou.	Národní měna je garantem ekonomické suverenity.
Řada transakcí v ČR již dnes probíhá v evropské měně.	Přijmout euro znamená platit dluhy za krachující státy.

Úkol 2b) Ve výše uvedených úryvcích z volebních programů českých stran zazněly některé klíčové argumenty pro a proti přijetí eura v Česku. Nejedná se však ani zdaleka o vyčerpávající seznam argumentů. Naopak. Česká debata o přijetí eura je často zkratkovitá a široká veřejnost se často nedostane k širší paletě argumentů pro a proti euru. Pokuste se v dostupných zdrojích najít další argumenty pro a proti přijetí společné evropské měny, které tu ještě nezazněly. Svoje odpovědi si následně ověřte v textu v sekci B.

Argumentů pro a proti zavedení eura je mnoho. Tabulka níže vyjmenovává některé často zmiňované (jiné, než ty, které zazněly v úkolu 1a). Existuje ale samozřejmě více argumentů.

Další argumenty PRO zavedení eura	Další argumenty PROTI zavedení eura
Přijetí eura je dobré pro občany, když cestují napříč EU – mají jednu peněženku a v ní jednu měnu.	Přijetí eura může vést k vlně zdražování – obchodníci budou muset přepočítat ceny zboží vyjádřené v korunách na euro a při tomto přepočtu budou mnozí zaokrouhlovat nahoru.
Eurozóna je elitní klub – přijetí eura je nejen ekonomickou, ale i politickou otázkou. Když ČR přijme euro, bude v klubu „pokročilých“, v klubu, kde se vedou diskuse o budoucnosti EU apod. V opačném případě bude ČR mimo tyto debaty, podle některých komentátorů „na periferii“.	Rozpočtové problémy jedné země eurozóny mohou ovlivnit kurs eura, a tedy i ty země, které do té doby podobné problémy neměly.
Češi budou snadněji srovnávat ceny doma a v zahraničí – výhoda pro cestování.	Česká národní banka ztratí vliv na formování měnové politiky, neboť tuto kompetenci předá Evropské centrální bance.

Sekce B – Euro jako klíčový projekt evropské integrace: silné a slabé stránky

Úkol 1a) Najděte v následujícím textu 5 „vetřelců“, tedy slova, která sem nepatří. Následně vyberte z následujících slov 5 takových, která je vhodněji nahradí: *geologickým; hudebním; impregnace; integrace; inženýři; politickým; posílení; státníci; transakční*.

Euro bývá často občany EU vnímáno pro svoji nespornou ekonomickou výhodu – výrazně šetří **transakční důchodové** náklady. Firmy nemusejí při obchodování neustále směňovat peníze z jedné národní měny do druhé, občané mohou volně cestovat napříč Evropou, aniž by museli mít hned několik peněženek s různými měnami. Eurozóna je v kontextu evropské **integrace urbanizace** celkově vzato obrovský krok vpřed s řadou výzev. Z pohledu zastánců silné evropské integrace je euro završením integračních snah trvajících mnoho desetiletí. EU v roce 1999 dosáhla vytvořením eurozóny něčeho, o čem snili evropští **státníci skeptici** od 70. let 20. století. Euro je z tohoto úhlu pohledu zároveň tmelem, který podporuje jednotu Evropské unie. Státy, které euro přijaly, se rozhodly výrazně posílit stávající spolupráci a de facto vzaly na vědomí i skutečnost, že toto **posílení oslabení** vzájemných vazeb je definitivní. Eurozónu je totiž teoreticky možné opustit, prakticky je to však víceméně nemyslitelné (finančně by to mělo na vystupující zemi značné dopady). Vznik společné evropské měny tak není jen ekonomickým, ale především též **politickým zábavním** projektem, který výrazně prohlubuje evropskou integraci.

Úkol 2a) Seznamte se s problémy uvnitř eurozóny – přečtěte text a doplňte chybějící klíčová slova:

Achillovou patou; eurozóny; Francie; kritéria; maastrichtská; Pakt stability a růstu; půjčkách; Řecko; sankce

Otcové eura dobře promysleli **kritéria**, na základě kterých budou posuzovat připravenost zemí na vstup do eurozóny (tzv. **maastrichtská** či konvergenční kritéria – viz sekce C). Zanedbali však zjevně funkční dohled nad plněním těchto kritérií. **Řecko** tak například falšovalo některé ekonomické údaje, aby kritéria pro přijetí eura splňovalo. Právě faktická nepřipravenost Řecka na vstup do **eurozóny** se pak následně projevila o několik let později a řecká ekonomika na pokraji bankrotu ohrožovala stabilitu celého eura a byla závislá na **půjčkách** ostatních států. Eurozóna však čelila i dalším problémům s rozpočtovou disciplínou. Od počátku totiž panovala obava, že pokud se některý ze států eurozóny příliš zadluží, omezí tím schopnost splácet svoje dluhy, bude požadovat pomoc po ostatních státech a riziko bankrotu daného státu navíc může vzbudit na mezinárodních trzích nedůvěru vůči eurozóně jako takové. Tzv. **Pakt stability a růstu**, který zavazoval ty členské státy, které již euro přijaly (nikoliv státy, které o euro usilují – viz sekce C týkající se konvergenčních kritérií), dodržovat rozpočtovou disciplínu (max. 60 % veřejného dluhu vůči HDP a max. 3% schodek státního rozpočtu), byl nicméně hned po vzniku eurozóny porušen. Německo a **Francie** několik let po sobě překračovaly maximální tolerovanou míru rozpočtového deficitu, aniž by na ně byly uvaleny **sankce**. Uvedené příklady tak ukazují, že **Achillovou patou** eurozóny byla od počátku nedostačná rozpočtová disciplína členských států.

Úkol 3a) Vyberte správné tvrzení (k ověření odpovědi využijte následující text)

B. V případě finanční krize v rámci jednoho státu mohou ostatní členské státy eurozóny poskytnout finanční pomoc, nesmí však ručit za dluhy členského státu.

KOMENTÁŘ PRO UČITELE: Odpověď vyplývá z následujícího textu a týká se především tzv. pravidla „no bail-out“, zakazujícího institucím EU a členským státům ručit za dluhy členského státu. Stát tedy může poskytnout jinému státu finanční pomoc, nesmí ale ručit za jeho dluhy. Správně je tedy varianta B. Varianta A je z tohoto hlediska veselý nesmysl – stát přece nebude pomáhat jinému státu za situace, kdy by mu z toho vyplynul vlastní krach. Varianta C také nedává smysl – skutečnost, že eurozóna není úplně optimální měnovou oblastí neimplikuje povinnost evropských institucí ručit za dluhy postiženého státu.

Úkol 4a) Eurozóna je klubem sdružujícím státy s velmi odlišným ekonomickým výkonem. Identifikujte 3 státy eurozóny s nejvyšším HDP na osobu a 3 státy s nejnižším HDP na osobu.

Níže uvedené země/údaje platí pro rok 2020 a mohou se v průběhu let měnit. Aktuální údaje je třeba dohledat na webu Eurostatu, po zadání klíčových slov – viz nápověda.

Státy s nejvyšším HDP/obyv.	Státy s nejnižším HDP/obyv.
1. Lucembursko	1. Lotyšsko
2. Irsko	2. Litva
3. Nizozemsko	3. Estonsko

Úkol 4b) Mezi státy eurozóny panují významné rozdíly ve výši jejich veřejného dluhu (měřeno vzhledem k HDP). Pandemie COVID-19 vedla k propadu jednotlivých ekonomik a ke zrychlenému zadlužování, některé rozdíly se tak ještě navýšily. Na základě údajů Eurostatu doplňte data veřejného zadlužení států eurozóny za rok 2020. Následně diskutujte dopady covidové krize na celkové zadlužení vybraných států eurozóny.

Je vidět, že v prvním roce covidové pandemie se poměrně výrazně zvýšilo relativní zadlužení většiny sledovaných států eurozóny. Je to dáno tím, že státy měly zvýšené výdaje na řešení dopadů pandemie (pomoc podnikatelské sféry apod.) a zároveň nižší příjmy (propad průmyslové výroby apod.). Řecký dluh tak již představuje více než dvojnásobek řeckého HDP, nicméně i na dosud relativně málo zadlužených státech (Malta, Litva apod.) pozorujeme, že se pomalu blíží k referenční hranici 60% zadlužení, které bývá vnímáno jako varovný signál.

Prezentovaná míra zadlužení je však relativní ukazatel (míra zadlužení vůči celkovému HDP). Relativní zadlužení státu tak může narůstat i v okamžiku, kdy se sníží výkonnost ekonomiky, aniž by si stát půjčoval jakékoliv nové peníze. Lze tak předpokládat, že v letech po covidové krizi, která budou ve většině zemí pravděpodobně doprovázena hospodářským růstem, se relativní zadlužení v části sledovaných zemí sníží.

Země	Veřejný dluh 2019 (% HDP)	Veřejný dluh 2020 (% HDP)	Země	Veřejný dluh 2019 (% HDP)	Veřejný dluh 2020 (% HDP)
Řecko	180,5	206,3	Malta	40,7	53,4
Itálie	134,3	155,6	Lotyšsko	36,7	43,2
Portugalsko	116,6	135,2	Litva	35,9	46,6
Belgie	97,7	112,8	Lucembursko	22,3	24,8
Francie	97,6	115,0	Estonsko	8,6	19,0

Sekce C – Konvergenční kritéria

Úkol 1a) Doplňte následující číselné údaje týkající se konvergenčních kritérií do tabulky níže: 3; 1,5; 2; 2; 60

Kritérium udržitelnosti veřejných financí	Schodek veřejných financí může představovat max. 3 % HDP. Kritérium je splněno i tehdy, pokud schodek veřejných financí setrvale klesá, nebo pokud je překročení stanovené hranice pouze výjimečné a dočasné.
	Poměr veřejného zadlužení k HDP nesmí překračovat 60 % , ledaže by se tento poměr dostatečně rychle snižoval.
Kritérium cenové stability	Roční míra inflace dané země je max. o 1,5 procentního bodu vyšší než průměrná míra inflace tří zemí s nejnižší inflací.
Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	Dlouhodobá úroková sazba dané země je max. o 2 procentní body vyšší než průměrná úroková sazba tří zemí s nejnižšími sazbami.
Kritérium kurzové stability	Země alespoň 2 roky před vstupem do eurozóny vstoupí do mechanismu ERM II, čímž zafixuje kurs své národní měny vůči euru.

Úkol 2a) Jak naplňuje tato kritéria Česká republika v posledních letech? Na základě dostupných statistických informací vyhledejte, jak Česká republika naplňuje dvě klíčová konvergenční kritéria. V rámci své odpovědi neohledňujte jen aktuální situaci, ale delší časové období. Pro zjednodušení se zabývejte jen dvěma nejčastěji uváděnými kritérii – ročním schodkem rozpočtu a celkovým veřejným dluhem. Svě odpovědi vpisujte do následujícího přehledu:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Roční schodek rozpočtu (% vůči HDP)	1,5	0,9	0,3	-5,6			
Celkový veřejný dluh (% vůči HDP)	34,2	32,1	30,0	37,7			

Úkol 2b) Jak je ČR připravena na přijetí eura? Jak se vyvíjejí hlavní sledovaná kritéria? (viz tabulka)

ČR dlouhodobě splňovala kritéria pro přijetí eura. Především před vypuknutím pandemie COVID-19 splňovala ČR jak roční schodek rozpočtu (viz tabulka – roky 2017-2019), tak celkový veřejný dluh (viz tabulka), výši inflace i výši úrokových sazeb. ČR nesplňovala pouze účast v systému Evropský mechanismus směnných kurzů (ERM II), což je však politické rozhodnutí (vstupem do systému ERM II by totiž ČR naznačila, že se přibližuje přijetí eura, což země nechtěla). Pandemie COVID-19 vedla k vychýlení sledovaných hodnot, což je však v době takových krizí běžné. Rozpočtové schodky byly v letech 2020 a 2021 vysoce nad 3 % HDP, stejně tak ČR v roce 2021 nesplnila kritérium výše úrokových sazeb a inflace. Bude důležité podívat se na sledované kategorie s odstupem. Z dlouhodobého hlediska však platí, že dosavadní nepřijetí eura v ČR není dáno neplněním ekonomických kritérií, ale jedná se o politické rozhodnutí.

Slovník

Bail-out je pojem, kterým se všeobecně označuje záchrana zvenčí před bankrotem. Konkrétně se může například jednat o finanční pomoc státu ohroženému bankrotem.

Fiskální je synonymem slova rozpočtový.

Fiskální unie je integrace rozpočtových politik členských států. V případě rozvinutých fiskálních unií, jakou jsou např. USA, činí federální rozpočet přes 30 % HDP, což federální vládě umožňuje efektivně provádět finanční transfery do oblastí, které je nejvíce potřebují. V případě EU činí centrální rozpočet asi 1 % HDP. O EU jako fiskální unii budeme moci hovořit v situaci, kdy (1) dojde ke sjednocení rozpočtových pravidel členských států a (2) „Brusel“ bude disponovat výrazně větším rozpočtem (měřeno v poměru k HDP EU).

Konvergence – jinak též sbíhání či sblížování. V EU jej používáme v souvislosti s tzv. konvergenčními kritérii.

Konvergenční kritéria – též tzv. Maastrichtská kritéria – jedná se o soubor kritérií, které musí členský stát EU splnit, aby směl přijmout euro.

Optimální měnová oblast je teoretický koncept v ekonomii popisující situaci, kdy je pro státy výhodné vytvořit měnovou unii. Hlavním ekonomickým argumentem pro vstup je už zmíněná redukce transakčních nákladů. Hlavním argumentem proti je ztráta peněžní suverenity a s tím i schopnosti využít vlastní peněžní systém k překonání hospodářských potíží. Teorie optimální měnové oblasti přichází s řadou kritérií (flexibilita pracovní síly, otevřenost mezinárodnímu obchodu, struktura ekonomiky aj.), podle kterých je možné posoudit, zda je pro danou ekonomiku výhodné k měnové unii přistoupit.

Pakt stability a růstu je nástroj zavazující členské státy eurozóny dodržovat jistá rozpočtová pravidla, vše s cílem neohrožení stability eura. Konkrétně se státy zavázaly dodržovat pravidlo nepřekračování schodku veřejných financí nad 3 % HDP a veřejného dluhu nad 60 % HDP (kritérium je splněno i tehdy, pokud je veřejný dluh vyšší, ale postupně se snižuje).